

Identitet svuda, pravda nigde

U Evropi, kao i u Sjedinjenim Državama, Indiji ili Brazilu, politička debata se sve više okreće identitetskoj histeriji i opsjednutosti poreklom. U Francuskoj, novi tribuni sa desnice i krajnje desnice svakodnevno mašu mržnjom prema imigrantima i strahom od „velike zame- ne“, zaboravljajući u prolazu da se ta zemlja vekovima gradila na višestrukome mešanju rasa. Više je nego očigledno da neki i dalje ne uspe- vaju da se priviknu na činjenicu da u stanov- ništvo Francuske danas spada između 7% i 8% ljudi muslimanske veroispovesti, u odnosu na 1% pre pedeset godina.¹ Iako je svaki ksenofo- bični kontekst osoben, na trenutke nailazimo na žestinu koja neizbežno podseća na između dva rata razmahani govor mržnje protiv jevrej- ske i istočnoevropske imigracije. Radikalno od-

bijanje raznovrsnosti poreklā i kulturnih, verskih ili odevnih tradicija, odbijanje uz koje ide i pristrasna percepcija manjine optužene da uživa sve protivzakonite povlastice i krade radna mesta i zarade autohtonom stanovništvu, pothranjuje izmaštano viđenje nacionalne države i tobože homogenog porekla unutar nje. Sve to zajedno održava silovitu želju da se iz društvenog tela izbace one grupe koje su procenjene kao nepoželjne i tako se ono pročisti, te pravu glad za destrukcijom koja zabrinjava danas koliko i juče.

U poređenju sa iskustvima iz prošlosti, za današnju situaciju specifično je to što se takvi prolivači žuči mogu osloniti na legitiman strah od džihadističkog terorizma kada žigošu milione ljudi koji sa tim terorizmom nemaju nikakve veze. Nakon užasa i traume iz napada 2015–2016. i odrubljivanja glave Samuelu Patiju (Samuel Paty) 2020. godine, svi prirodno nastoje da pronađu objašnjenja, to jest da identifikuju krivce. Među najciničnijim političkim dužnoscima, neki su došli na genijalnu ideju da za ideološko saučesništvo sa teroristima osumnjiče bilo kog istraživača koga zanimaju pitanja dis-

kriminacije ili kolonijalne istorije, ili pak bilo kog muslimanskog vernika koji kupuje halal ili vernicu koja nosi helanke na plaži, maramu na ulici ili po izlasku iz škole. To gnusno sumnjičenje nema nikakve veze sa stvarnošću, odigrava se u kontekstu u kojem bi svi morali da se okupe iza pravosudnog, policijskog i obaveštajnog sistema kako bi se borili protiv sićušne terorističke manjine. Ta logika sveopšteg sumnjičenja može da dovede samo do zatezanja odnosā i dijaloga gluvih. Džihadistički terorizam besni u Nigeriji, Sahelu, Iraku, na Filipinima. Hoćemo li za svaki napad sumnjičiti francuske ili američke intelektualce ili pak obične muslimane, koji često prvi plaćaju cenu atentata? Sve to je smešno i opasno. Umesto da se kolektivna inteligencija upregne u cilju razumevanja nečuvenih i složenih društvenoistorijskih procesa, što rade upravo istraživači u društvenim naukama, tone se u kratkovidu logiku žrtvenog jarca.

U Indiji tu strategiju zasnovanu na veoma žestokom žigosanju muslimanske manjine i intelektualaca koji staju u njenu odbranu (i koje sejači mržnje smatraju „antipatriotama“) godinama koriste hinduistički nacionalisti iz eks-

tremno desničarske partije BJP kako bi se vinuli na vlast, a potom i održali na njoj, uz bune, pogrome i, na kraju, oduzimanje državljanstva. U Evropi, antiimigrantska i antimuslimanska desnica u osnovi samo reprodukuje tu taktiku. Trenutna francuska vlada, koja za sebe kaže da je sa centra, poslednjih godina je, nažalost, doprinela normalizovanju odurne retorike o „islamsko-levičarskoj gangreni na univerzitetu“, gnusne frazeologije koja je došla sa krajnje desnice da bi je potom preuzela vlast koja se, međutim, delimično oslanja na birače i izabrane sa levog centra. Na taj je način snažno pothranjivala skretanje prema desnici koje je u toku, a danas misli da je baš ona protivotrov za njega – nešto nalik na vatrogasca palikuću.

Na sreću, postoji velika većina građana koji se ne prepoznaju u toj desničarskoj histeriji i u tom cinizmu. Oni su rasuti među raznim partijama i kandidaturama, dolaze sa svih strana političkog spektra i utočište često pronalaze u apstinenciji. Ali svakako osećaju da trenutna opsednutost identitetom ne donosi ništa dobro i ne omogućuje da se reši nijedan od postojećih društvenih i ekonomskih problema. Jer upra-

vo u tome leži jedan od najizopačenijih učinaka krajnjeg podesničenja političke debate: svi govore o identitetu, ali niko ne govori o društveno-ekonomskim i antidiskriminatornim politikama koje su nam potrebne kako bismo obezbedili zajednički život i koje zahtevaju produbljene i smirenije debate, jer su ulozi do te mere novi i otvoreni. Nikada nepravde povezane sa poreklom nisu bile toliko upadljive, bilo da je reč o pristupu obrazovanju, zaposlenju, smeštaju, bezbednosti, poštovanju ili dostojanstvu; a ipak, nikada se nije tako malo govorilo o pravdi i jednakim pravima, sagledavanju rasizma i borbi protiv raznih oblika diskriminacije. Ovaj tekst se obraća upravo svim onim građanima koji se ne zadovoljavaju takvom situacijom.

Prilog univerzalističkom modelu borbe protiv diskriminacije

Recimo to odmah: nijedna zemlja, nijedno društvo nisu izumeli savršeni model koji omogućuje borbu protiv rasizma i raznih oblika diskriminacije; niko nije pozvan da o tim pitanji-